

॥ अंतरी पेटू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव.

प्रथम वर्ष कला - मराठी पाठ्यपुस्तक [सत्र पहिले]

सामान्य स्तर - वाङ्. मय प्रकार : कविता
पाठ्यपुस्तकातील पैच्यांचा तपशील.

घटक १ : अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे [प्रास्ताविक]

- [अ] काव्य म्हणजे काय?
- [आ] कवितेचे विविध घटक - शब्द, नाव, अलंकार, वृत्तरचना, छंद, प्रतिमा, प्रतीक इ.
- [इ] कवितेचा रसास्वाद आणि मुख्यसाधन [कलाशास्त्रीय विचार, सामाजिक व वाङ्. मयीन संदर्भ, युगप्रवृत्ती इ.]
- [ई] कवितेचे प्रमुख प्रकार - स्वल्प व वैशिष्ट्ये
- [उ] मराठी कवितेतील प्रमुख स्थित्यंतरे
- [ऊ] प्रस्तुत पुस्तकाच्या अध्ययन-अध्यापनाच्या दिशा

घटक २ : ओवी

- २.१ मौखिक ओवी [लोकसाहित्यातील ओव्या]
- २.२ ज्ञानेश्वरांची ओवी - पतायज्ञान
- २.३ बहिणाबाई चौधरी - याज्ञी जाय तरसोती
- २.४ भणेश कुडे - तापपितीर
- २.५ लदाशिव शाळी - करपना हीन नर

घटक ३ : अक्षर

- ३.१ तुकाराम - १. आम्हा घरीधा शब्दांचीच रत्ने। २. वृक्षमल्ली सोयरी आम्हा वं नचरे। ३. मऊ मेणाहुनी आम्ही विष्णुदाता।
- ३.२ चोखायेठा - उरु डोंगा परि रत नोहे डोंगा
- ३.३ जनाबाई - १. पक्षी जाय दिगंतरा २. डोईचा पदर खांदावरी आत्मा
- ३.४ ज्योतिषा फुगे - १. सर्वांचा निर्मिक आहे एक धनी २. निर्मिकाने जर पृथ्वी जेली

घटक ४ : आरती

- ४.१ राजाजनार्दन - आरती ज्ञानराजा
- ४.२ नामदेव - युगे अठ्ठावीस घिटवरी उभा

घटक ५ : श्लोक

- ५.१ रामदास - मनाचे श्लोक - नकोरे मना क्रोध करु
- ५.२ जागनपंडित - प्रयत्ने दाबूरो कण रंगडिता
- ५.३ मारोपंत - १. तुतंगती लदा घडो २. दयागुल घना

घटक ६ : भारूढ

६.१ एकनाथ - १. मोडफेते घर, तुटफेते छप्पर २. पाखर

घटक ७ : गवळण

७.१ एकनाथ - वारियाने हुंड्या हाके
७.२ विष्णुदास नाभा - रात्र काळी, घागर काळी

घटक ८ : आख्यान व खंडकाव्य

८.१ एकनाथ पंडिता - नलराजा आणि इंद्र
८.२ प्रभाकर आषण चौधरी - बहिरा बोडारीण [पंद्रास्त मधील उतारा]

घटक ९ : वही.

९.१ पारंपारिक वही - भोकर कन्हेर मोठा रंगला.
९.२ ना. धो. महानोर - चांद केवडाची रात

घटक १०: कावणी

१०.१ रावजोशी - तुंदरा मनामध्ये असली
१०.२ नारायण सुर्ये - गिरणीची कावणी

घटक ११: पोवाडा

११.१ दु. आ. तिवारी - संताजीची घोडदौड
११.२ भा. रा. तांबे - झाशीवाली

घटक १२: शिशुगीते

१२.१ दत्त - घोसत का नाही
१२.२ ग. ड. पाटील - देव

घटक १३: गीतकाव्य

१३.१ बालकवी - आषणभास
१३.२ ना. घ. देशपांडे - शीळ
१३.३ पु. शि. रेगे - चमफेयाची पिचडी पचळण
१३.४ बा. भ. बोरकर - तटीपर तटी
१३.५ इंदिरा रंत - कुब्जा
१३.६ शैल - पाऊस
१३.७ पुस्त्योत्तम पाटील - तसे काही नाही मनी
१३.८ ताने मुस्जी - खरा तो एकचि धा
१३.९ राजा महाजन - खेत भयाना बांधले
१३.१० सुशील - तरेन गं

घटक १४: मुक्तशैली

१४.१ अनिल - सांगली
१४.२ अर्देकर - दण्डत वंडरगाव

- १४.३ कुतुम्बात्रय - ज्योतिराव
 १४.४ अरुण कोलटकर - चट्टासदटा
 १४.५ वक्ता आशाजी उडाळे - पिच्चार झाडा पाड्डिजे
 १४.६ वा. रा. शौनार - खिडक्या
 १४.७ यशवंत कोटकर - जावडा पाऊस
 १४.८ भावचंद्र नैसाडे - ज्ञान-रांगोळ्या काढता तुम्ही
 १४.९ उत्तम कोळगाकर - जाफेकी फेता.
 १४.१० विनास सारंग - जगणं विगणं
 १४.११ त्र्यंबक सपकाळे - बाराखडी

घटक १५ : शुनीत

- १५.१ जेशवसुत - आम्ही कोण?
 १५.२ पिंदा जरादीकर - शिल्पकार

घटक १६ : विडंबन काव्य

- १६.१ जेशवसुत - आम्ही कोण?
 १६.२ जेशवसुत - मनाचे श्लोक

घटक १७ : गझल

- १७.१ साधव नूतिसन - प्रेम जोईना तुझ्याने
 १७.२ अशिश पाडगावकर - हे वेगळेच रस्ते
 १७.३ आरती प्रभु - सांगेल राख भाङ्गी
 १७.४ सुरेश भट - रंग भाङ्गा वेगळा

घटक १८ : हायकू

- १८.१ शिरीष पै. - तीन हायकू
 १८.२ पु. शि. रेगे - दोन हायकू
 १८.३ सुरेश मथुरे - एक हायकू

-x-x-x-x-x-x-x-x-x-

प्रथम वर्ष कथा - मराठी पाठ्यपुस्तक [तंत्र दुवारे]

तासाच्या स्तर - पाड. अथप्रकार : कथा

पाठ्यपुस्तकातील कथांचा तपशील

घटक १ : अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये [प्रास्ताविक]

[अ] कथा म्हणजे काय?

[आ] कथेचे विविध घटक : आशा केंद्रबिंदू, व्यक्तिचित्रण, प्रारंभ, शेवट, प्रतिभा, प्रतीक, भावार्थी इ.

[इ] कथेचा रसास्वाद आणि मूल्यांकन [कलाशास्त्रीय विचार, सामाजिक व पाड. मधील संदर्भ, युगप्रवृत्ती इ.]

[ई] कथेचे प्रमुख प्रकार - स्वप्न व दैविकदृष्ट्ये

[उ] मराठी कथेतील प्रमुख स्थित्यांतरे

[ऊ] प्रस्तुत पुस्तकाच्या अध्ययन - अध्यापनाच्या दिशा

- घटक २ : लोककथा [सोती पवण्याची गोष्ट - अहिराणी]
 घटक ३ : वृष्टांत कथा [आधास्त्रिचा पारैताचा वृष्टांत, ताठियाचा वृष्टांत]
 घटक ४ : स्पुट गोष्ट [उपकाराची उत्तम पेढ] हरिभाऊ आपटे
 घटक ५ [१] : १२] अक्षु कथा [अंगणातील गोष्ट] - विधागर कृष्ण
 घटक ५ [२] : श्रीशिल्लक - परच्यंद्र विश्वुळे
 घटक ५ [३] : [संतकार - बाबन चोरघडे]
 घटक ५ [४] : अंगावर अंधार [वा. रा. सोनार]
 घटक ६ : स्मक कथा [अत्तवर्गंधा : ए. डे. कुलकर्णी]
 घटक ७ : नपकथा [पिडयेली माणते] गंगाधर गाडगीळ
 घटक ८ : दगीतकथा [जेव्हा ती जात चोरती] पालुराव बागुल
 घटक ९ : विज्ञान कथा [होते कुलू देडे] - निरंजन घाटे.
 घटक १० : ग्रामीणकथा [दाप - चास्ता सागर]
 घटक ११ : स्त्रीकथा [कावळा चिमणीची गोष्ट - गौरी देशपांडे]

x-x-x-x-x-x-x-x-

डीबी. /